МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСВІТА І НАУКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ: СУСПІЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

XXV ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО- ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

25-26 березня 2025 року

До 25-річчя
Карпатського інституту підприємництва
Університету «Україна»

Хуст-2025

ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Київська обласна військова адміністрація
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Вінницький соціально-економічний інститут
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Житомирський економіко-гуманітарний інститут
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Карпатський інститут підприємництва
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Карпатський фаховий коледж
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Миколаївський інститут розвитку людини
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Хмельницький інститут соціальних технологій
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
Хустський базовий медичний фаховий коледж

ОСВІТА І НАУКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ: СУСПІЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.

ЧАСТИНА І.

XXV ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО- ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ОСВІТА І НАУКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ: СУСПІЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

XXV ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО- ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

25-26 березня 2025 року

До 25-річчя Карпатського інституту підприємництва Університету «Україна»

УДК: 37.01:355.01(477):001(477)

Освіта і наука України в умовах війни та миру: суспільні виклики та перспективи розвитку: збірнк наукових праць XXV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25-26 березня 2025 року / Карпатський інститут підприємництва ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Хуст: КІП, 2025. 146 с.

У збірнику наукових праць конференції представлена тематика доповідей науково-педагогічних працівників, аспірантів, практиків в яких досліджуються актуальні проблеми розвитку соціальної роботи, соціального забезпечення, економіки, права та філології.

УДК: 37.01:355.01(477):001(477)

Рекомендувала до друку вчена рада
Карпатського інституту підприємництва
23 квітня 2025 року, протокол № 2

Автори несуть особисту відповідальність за повноту висвітлення досліджуваного питання, системність викладу матеріалів, достовірність
наведених фактів та їхню автентичність, правильне цитування, академічну доброчесність.

Статті друкуються в авторській редакції.

© Карпатський інститут підприємництва, 2025
© Колектив авторів, 2025

Андрій ГРИНЬКІВ

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

grinkiv@ukr.net

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХ РОДИН В УМОВАХ ВІЙНИ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті розглядається експериментальний проєкт соціального супроводу військовослужбовців та їхніх родин, впроваджений за постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2023 року. Проєкт передбачає надання соціальних послуг у стаціонарному та мобільному форматах, що забезпечує комплексну підтримку цільової аудиторії в умовах війни. Описано основні напрями роботи, зокрема психологічну, юридичну та соціально-економічну допомогу. Наголошено на важливості міжвідомчої координації для оперативного реагування на потреби військових та їхніх родин. Отримані результати свідчать про ефективність впроваджених механізмів, що створюють передумови для подальшої реінтеграції військовослужбовців у цивільне життя.

У сучасних умовах збройного конфлікту актуальність соціальної підтримки військовослужбовців та їхніх родин набуває особливого значення. Експериментальний проєкт із надання соціального супроводу, реалізований на підставі постанови Кабінету Міністрів України, спрямований на формування інтегрованої системи допомоги, що враховує психологічні, юридичні та соціально-економічні потреби цільової аудиторії. Завданням проєкту є оперативне реагування на виклики війни шляхом забезпечення персоналізованого підходу та міжвідомчої координації, що сприяє адаптації військовослужбовців до змінених соціальних умов та покращенню сімейного мікроклімату.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1050 від 03.10.2023 року впроваджено експериментальний проєкт із надання соціальної послуги соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей, який триватиме до жовтня 2025 року. Координацію проєкту здійснює Міністерство соціальної політики України, яке відповідає за розробку нормативно-правової бази, затвердження порядку надання послуги та оцінку результатів реалізації проєкту.

Фінансування та організаційний супровід покладено на Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю, який укладає договори з постачальниками соціальних послуг, здійснює оплату та контроль якості послуг. Міністерство оборони України спільно з Генеральним штабом визначає перелік військових частин-учасників проєкту та встановлює порядок допуску соціальних працівників на територію військових частин. Також на рівні військових частин забезпечується безпосередня взаємодія командування з надавачами соціальних послуг для ідентифікації потреб військовослужбовців та створення умов ефективного надання допомоги. Така інституційна взаємодія формує основу для розбудови комплексної системи соціальної підтримки військовослужбовців та їхніх родин.

В межах експериментального проєкту, регламентованого Постановою Кабінету Міністрів України № 1050 від 03.10.2023 року, впроваджено договірну форму надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей у військових частинах. Основним організаційним механізмом визначено систему взаємодії між державними установами, військовими частинами та постачальниками соціальних послуг, що базується на принципах міжвідомчої координації, персоналізованого підходу та контролю якості допомоги.

Структура надання соціальної послуги передбачає два основні формати реалізації. Перший формат включає стаціонарну допомогу безпосередньо на території військових частин, де спеціалісти із соціальної роботи проводять індивідуальні консультації, групові тренінги та забезпечують юридичну

підтримку. Другий формат реалізується через мобільну (виїзну) форму надання послуг, за якої соціальні працівники та психологи здійснюють візити до місць дислокації військовослужбовців та їхніх сімей для забезпечення безпосереднього контакту без відриву від служби. Наразі проєкт охоплює 35 військових частин, де впроваджується соціальний супровід відповідно до індивідуальних потреб військовослужбовців та їхніх родин.

У рамках соціального супроводу військовослужбовців та їхніх родин реалізується комплексний підхід до надання соціальних послуг, що враховує специфічні потреби цільової аудиторії. Психологічна підтримка здійснюється через індивідуальне та групове консультування, терапевтичні сесії, заходи з подолання стресових станів та адаптації після участі в бойових діях, а також профілактику емоційного вигорання, що сприяє збереженню психічного здоров'я військових та їхніх сімей.

Юридичне консультування забезпечує роз'яснення питань соціального та пенсійного забезпечення, правового статусу військовослужбовців, процедур оформлення документів та механізмів реалізації соціальних гарантій. Важливим компонентом соціального супроводу є представництво інтересів, в межах якого соціальні працівники виконують функцію посередників між військовослужбовцями, їхніми родинами та державними установами для забезпечення доступу до соціальних послуг, медичної допомоги, освітніх програм та реабілітаційних центрів.

Профілактичний напрям роботи спрямований на запобігання кризовим ситуаціям, зокрема лудоманії, вживанню психоактивних речовин, проявам домашнього насильства та соціально небезпечної поведінки. Додатково реалізуються заходи з покращення сімейного мікроклімату та формування навичок ефективної комунікації у військових родинах, що сприяє загальному підвищенню якості життя цільової групи.

В рамках експериментального проєкту Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю виступає головним органом, уповноваженим на укладання договорів з постачальниками соціальних послуг. Визначено чіткі кваліфікаційні

вимоги до потенційних надавачів послуг, які включають офіційну реєстрацію в Реєстрі надавачів соціальних послуг та документально підтверджений досвід надання відповідних послуг.

Ключовою вимогою є забезпечення належного рівня кваліфікації фахівців, зокрема соціальних працівників, психологів та юристів, які безпосередньо надаватимуть послуги. Враховуючи специфіку роботи у військових частинах, надавачі послуг повинні відповідати спеціальним вимогам безпеки, встановленим Міністерством оборони України. Обов'язковою умовою участі в проєкті є дотримання стандартів надання соціальних послуг та регулярне звітування про виконані роботи.

Процес відбору надавачів послуг здійснюється на конкурсній основі. Міністерство соціальної політики оголошує конкурс, після чого потенційні постачальники подають заявки, які оцінюються відповідно до встановлених критеріїв. За результатами оцінювання з відібраними виконавцями укладаються договори на надання соціальних послуг.

У рамках реалізації експериментального проєкту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей залучено 35 військових частин, визначених спільним рішенням Генерального штабу Збройних Сил України, Міністерства соціальної політики та Міністерства оборони. Відбір військових підрозділів здійснювався на основі комплексного аналізу їхнього територіального розташування, специфіки потреб особового складу та доступності кваліфікованих фахівців із соціальної підтримки.

Цільовою аудиторією соціального супроводу визначено військовослужбовців строкової та контрактної служби, членів їхніх сімей, а також родини загиблих, зниклих безвісти та полонених військових. Реалізація проєкту відбувається як у місцях постійної дислокації військових частин, так і через організацію мобільних виїздів до районів бойових дій та місць проживання родин військовослужбовців, що забезпечує максимальне охоплення цільової аудиторії.

Особливу увагу в реалізації проєкту приділено військовим частинам, дислокованим у східних та південних регіонах України, де спостерігається підвищений рівень бойового навантаження. У цих підрозділах фіксується зростання потреби в психологічній підтримці, соціальній адаптації та юридичному консультуванні, що зумовлює необхідність посиленого соціального супроводу.

У ході реалізації проєкту спостерігається покращення доступу військовослужбовців та членів їхніх родин до соціальних послуг. Запровадження механізму соціального супроводу дозволяє оперативніше реагувати на запити щодо правової, психологічної та соціальної підтримки.

Наявність професійного соціального супроводу сприяє вирішенню низки питань, зокрема:

- забезпеченню юридичної підтримки у питаннях соціального захисту, пенсійного забезпечення та пільг;
- психологічному супроводу військовослужбовців, що може сприяти зниженню рівня стресу та покращенню психологічного стану;
- підтримці родин військовослужбовців, що включає консультування щодо соціально-економічних питань, доступу до медичних і реабілітаційних програм.

Окремий напрям експериментального проєкту стосується питань соціальної адаптації військовослужбовців після завершення служби. Передбачається, що ефективне функціонування соціального супроводу може сприяти інтеграції військових у цивільне життя, зокрема у таких аспектах:

– надання допомоги у працевлаштуванні, перекваліфікації та отриманні нових професійних навичок;
– залучення до програм соціальної реабілітації та психологічної підтримки;
– сприяння у вирішенні житлових питань та доступу до соціальних виплат.

Реалізація проєкту створює передумови для подальшого вдосконалення системи соціального захисту військовослужбовців, що може позитивно вплинути на процес реінтеграції військових у суспільство після завершення служби.

Висновки експериментального проєкту зі соціального супроводу військовослужбовців та їхніх родин в умовах війни підтверджують ефективність інтегрованого підходу до надання допомоги. Впровадження соціальних послуг, таких як психологічна і юридична підтримка, дозволяє оперативно реагувати на потреби військових та їхніх сімей, знижувати рівень стресу та покращувати психологічний стан учасників проєкту. Проєкт позитивно впливає на соціальну адаптацію військовослужбовців, особливо у складних умовах бойових дій, та створив можливості для подальшого вдосконалення механізмів соціальної реабілітації, працевлаштування та доступу до пільг. Отримані результати свідчать про доцільність продовження та удосконалення механізмів надання соціальних послуг, що може сприяти розвитку стійкої системи соціального захисту в умовах збройного конфлікту та подальшого постконфліктного відновлення.